

Συνταγματικό Δίκαιο

Ενότητα 9: Άτυπες τροποποιήσεις και άδηλες μεταβολές του Συντάγματος

Λίνα Παπαδοπούλου

Αν. Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου
Τμήμα Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Άτυπες τροποποιήσεις και άδηλες μεταβολές του Συντάγματος

Περιεχόμενα ενότητας

1. Διάκριση μεταξύ της αναθεώρησης και των άτυπων μεταβολών και τροποποιήσεων του Συντάγματος.
2. Αίτια και πηγές άτυπης μεταβολής.
3. Το συνταγματικό έθιμο.
4. Οι συνθήκες του πολιτεύματος.
5. Αλλοίωση, καταδολίευση ή απλή παραβίαση του Συντάγματος.

Σκοποί Ενότητας

- Να κατανοηθεί η διαφορά μεταξύ συνταγματικής αναθεώρησης και άτυπων τροποποιήσεων καθώς και άδηλων μεταβολών του Συντάγματος.
- Να παρουσιαστεί η έννοια του συνταγματικού εθίμου και των συνθηκών του πολιτεύματος.
- Να παρουσιαστεί η διάκριση μεταξύ καταδολίευσης ή αλλοίωσης και παραβίασης του Συντάγματος.
- Να αναλυθούν τα αίτια που οδηγούν σε άτυπες τροποποιήσεις του Συντάγματος.

Αναθεώρηση

- Αναθεώρηση Σ (ά 110 ελλΣ):
 - Αποκλειστική και μη συντρέχουσα με άλλες τυπικές διαδικασίες,
 - διαδικασία τροποποίησης τυπικού συντάγματος.

Τυπική και άτυπες μεταβολές του Συντάγματος

• Άρθρο 110 Σ

τροποποίηση της
λεκτικής διατύπωσης,
κατάργηση, προσθήκη.

Τυπική
=
Αναθεώρηση

- Πρακτική
- Ερμηνεία
- Νομολογία
- Διεθνείς Συνθήκες

- ❑ Το συνταγματικό κείμενο και οι γραπτές του διατάξεις παραμένουν αμετάλλακτες.
- ❑ Τα νοήματά τους και το κανονιστικό περιεχόμενό τους αλλάζουν.

Άτυπες
μεταβολές

- Παραμόρφωση ή στρέβλωση
- του πραγματικού νοήματος ή του πνεύματός του
- παρά την επιφανειακή τήρηση του γράμματός του

Αλλοίωση ή
καταδολίευση

Μη τυπική τροποποίηση του Συντάγματος

- Αιτία = πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές.
- Αλλάζει όχι το τυπικό αλλά το ουσιαστικό Σύνταγμα.
- Αλλαγές ή τροποποιήσεις στο κανονιστικό περιεχόμενο, στο νόημα και στις λειτουργίες του Συντάγματος,
- **χωρίς να αποτυπώνονται στο ίδιο το σώμα του συνταγματικού κειμένου.**

Άτυπες τροποποιήσεις και άδηλες μεταβολές

Αιτία = πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές, εξωγενείς πηγές δικαίου.

Εσωτερικά: εφαρμογή, ερμηνεία του Συντάγματος.

Εξωγενώς: Διεθνείς συνθήκες.

Εμφανίζονται αλλαγές ή τροποποιήσεις στο κανονιστικό περιεχόμενο, στο νόημα και στις λειτουργίες του Συντάγματος, χωρίς να αποτυπώνονται στο ίδιο το σώμα του συνταγματικού κειμένου.

Πηγές άτυπης μεταβολής (1 από 2)

1. Πρακτική, πραγμάτωση, εφαρμογή.
2. Ερμηνεία (κυρίως νομολογία).
3. Συνταγματικό έθιμο.
4. Διεθνείς συνθήκες.

Πηγές άτυπης μεταβολής (2 από 2)

Εφαρμογή, πραγμάτωση:

Νόμοι (εκτελεστικοί και άλλοι),
πρακτική οργάνων κράτους και
συμπληρωματικό συνταγματικό έθιμο

Ερμηνεία:

Ιδίως νομολογία και
θεωρία

Διεθνείς συνθήκες:

Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
ΕΣΔΑ και λοιπό διεθνές δίκαιο

άτυπη, άδηλη,
σιωπηρή μεταβολή.

Το (συμπληρωματικό) συνταγματικό έθιμο

- A) πρακτική διαρκής, επαναλαμβανόμενη και ομοιόμορφη (consuetudo)·
- B) η πρακτική ασκείται με τη συνείδηση πως εφαρμόζεται κανόνας δικαίου, δηλαδή με *πεποίθηση* ότι ασκείται κατ' ανάγκην, ως δικαιικά υποχρεωτική (opinio juris ή necessitatis).

Τα συνταγματικά έθιμα αφορούν κατ' αρχήν πρακτικές και σχέσεις συνταγματικών οργάνων και εφαρμόζονται κατά συνέπεια σε ένα περιορισμένο κύκλο υποκειμένων.

Μόνο συμπληρωματικό, όχι καταργητικό συνταγματικό έθιμο

- ✓ Η δημιουργία *καταργητικού* συνταγματικού εθίμου, δηλαδή εθίμου ισοδύναμου γραπτών συνταγματικών διατάξεων, είναι λογικά και νομικά *απαράδεκτη*, λόγω του *αυστηρού* χαρακτήρα του Σ.
- ✓ Δυνατό μόνο το *συμπληρωματικό* συνταγματικό έθιμο.

Οι συνθήκες του πολιτεύματος

- Πρακτικές πολιτειακής συμπεριφοράς.
- Έχουν δεσμευτική δύναμη.
- Ρυθμίζοντας τη συμπεριφορά φορέων οργάνου.
- **Δεν αποτελούν Δίκαιο.**
 - Τυχόν παραβίασή τους δεν συνεπάγεται καταναγκαστική επιβολή από τα δικαστήρια.

Έθιμα και συνθήκες πολιτεύματος: διαφορές

Έθιμα:	Συνθήκες Πολιτεύματος
Συνείδηση δικαίου.	<ul style="list-style-type: none">• Τους λείπει η συνείδηση δικαίου, ότι δηλαδή ο φορέας του αξιώματος συμμορφώνεται σε υποχρεωτικό νομικό κανόνα.• Ιδιότυπη κανονιστικότητα = πολιτική ή συνταγματική ηθική.

Αλλοίωση ή καταδολίευση του Συντάγματος

Αλλοίωση ή καταδολίευση:

- ❖ Δόλια, σταθερή και επαναλαμβανόμενη παραβίαση του πνεύματος ή της λογικής του Σ.
- ❖ Παραμόρφωση ή στρέβλωση του πραγματικού νοήματος ή του πνεύματός του,
- ❖ παρά την επιφανειακή τήρηση του γράμματός του.

Απλή παραβίαση:

- ❖ Μεμονωμένη,
- ❖ μη δόλια,
- ❖ Ευθεία,
- ❖ αντίθεση στο γράμμα του Σ.

Πλεονέκτημα και όρια άτυπης μεταβολής

Πλεονέκτημα:

το νόημα των συνταγματικών διατάξεων δεν μένει στατικό και άκαμπτο,

γίνεται επίκαιρο και ζωντανό.

Αέναη νοηματική ανανέωση και προσαρμογή του Σ.

Όριο:

Οι θεμελιώδεις αρχές του πολιτεύματος,

που όμως κι αυτές υπόκεινται μέσω της ερμηνείας και της συνταγματικής πρακτικής σε αέναο επαναπροσδιορισμό και ανανοηματοδότηση.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

**Σας ευχαριστώ πολύ για την
προσοχή σας.**

Λίνα Παπαδοπούλου,
Αν. Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου
Τμήμα Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Λίνα Παπαδοπούλου
«Συνταγματικό Δίκαιο. Άτυπες τροποποιήσεις και άδηλες μεταβολές του
Συντάγματος». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή
διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS222/>

Βιβλιογραφία

- Ε. Βενιζέλου, Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2008.
<http://search.lib.auth.gr/Record/927721>
- Α. Μανιτάκη, Ελληνικό Συνταγματικό Δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2004.
<http://search.lib.auth.gr/Record/488964>
- Κ. Μαυριά, Συνταγματικό Δίκαιο, 4^η εκδ., εκδ. Αντ. Σάκκουλα, 2005.
<http://search.lib.auth.gr/Record/524892>
- Κ. Χρυσόγονου, Συνταγματικό Δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2008.
<http://search.lib.auth.gr/Record/962216>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

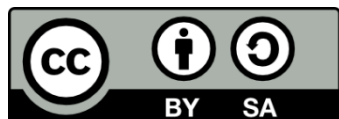
Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Βασιλική Κόκοτα
Θεσσαλονίκη, 14/05/2014

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

